

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Aan de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media
Postbus 16375
2850 BJ Den Haag

30 maart 2021

Betreft: statement over Nationaal Programma Onderwijs

Geachte minister,

Het onderwijs in Nederland heeft veerkracht, afgelopen jaar werd dat meer dan ooit zichtbaar. Alle medewerkers in het onderwijs hebben in het afgelopen jaar in bijzondere omstandigheden een geweldige prestatie geleverd. Het 'nieuwe onderwijs' stond bij verreweg de meeste scholen snel op de rails. De brede waardering is terecht, net als de voelbare beroepstrots. Toch leven er ook zorgen bij scholen. Problemen die er voor de coronacrisis ook al waren, komen door die crisis extra scherp aan het licht. Wij vinden het goed dat er aandacht is voor deze zorgen. Wij zetten namelijk alles op alles om de leerlingen in het funderend onderwijs een goede toekomst te bieden. De middelen van het Nationaal Programma Onderwijs kunnen ons helpen dat doel te bereiken, mits er aandacht wordt besteed aan de volgende aanbevelingen:

1. Focus op onderwijsvertraging en aansluiting in plaats van onderwijsachterstand.
2. Waak voor risico-regelreflex en zet in op herstel van vertrouwen.
3. Investeer in kennisontwikkeling en professionalisering.
4. Verleng de periode van het NPO.

Focus op onderwijsvertraging en aansluiting in plaats van onderwijsachterstand

Wij zien in onze scholen een gedifferentieerd beeld, dat niet zo maar te vatten is door te zeggen dat alle leerlingen een achterstand hebben opgelopen. Op sommige scholen is er nauwelijks achterstand, op andere juist veel. Sociaal welzijn en bewuste groepsontwikkeling is voorwaardelijk voor goede en betere leerprestaties in scholen. We willen onze kinderen een stevige basis geven om hun weg te kunnen vervolgen op school, hun vervolgopleiding, de arbeidsmarkt en in de samenleving. Die stevige basis kunnen we verzorgen vanuit de integrale opdracht voor het onderwijs: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. In plaats van de focus te leggen op het wegwerken van de achterstanden, zijn wij daarom juist op zoek naar manieren waarop we de vertraging kunnen

aanpakken en de brede aansluiting weer kunnen vormgeven. Deze focus op ‘vertraging en aansluiting in plaats van achterstand’ past ook het beste bij deze doelstelling uit het Nationaal Programma Onderwijs: “*Het Programma richt zich op de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren: hun cognitieve en beroepsgerichte ontwikkeling, hun sociale en persoonlijke ontwikkeling en hun mentale welbevinden.*” De behoefte van de leerling moet centraal staan. Daarom is er maatwerk nodig. Daarmee zijn we beter in staat om hen de robuuste basis te geven die ze nodig hebben voor hun verdere ontwikkeling.

Waak voor de risico-regelreflex en zet in op herstel van vertrouwen

In het Nationaal Programma Onderwijs wordt vanwege de forse investering uitgebreid aandacht besteed aan de doelmatige besteding van de middelen. Wij vinden het terecht dat er publieke verantwoording wordt afgelegd over de besteding van publiek geld. Tegelijk waarschuwen wij voor de risico-regelreflex. Daarmee doelen wij op de voortdurende neiging om (niet bestaande of geringe) risico’s te verminderen. Het Nationaal Programma Onderwijs kent een sterke focus op controle aan de voorkant vanwege de vraag om een schoolscan, plan van aanpak en schoolprogramma. Daarnaast wordt er ook werk gemaakt van controle achteraf, door zware verantwoordingslast en effectrapportages te moeten overleggen. Deze controlemaatregelen hebben een onbedoelde bijwerking. Ze beperken de keuzevrijheid, miskennen de kwaliteiten van professionals in het onderwijs (van docenten, ondersteuners, schoolleiders én bestuurders) en worden ervaren als een gebrek aan vertrouwen. Dat werkt ontmoedigend. Wij willen inzetten op herstel van vertrouwen.

Investeer in kennisontwikkeling en professionalisering

De centrale plek van de menukaart in het Nationaal Programma plaatst de onderwijsinstellingen in de rol van uitvoeringsorganisaties. Die rol doet hun professionaliteit te kort. Daarom bepleiten wij een zo groot mogelijke professionele ruimte in de opzet en toepassing van de deze menukaart. Dat past beter in het Nederlandse onderwijsbestel waarin de vrijheid van de inrichting van het onderwijs centraal staat en waarin de noodzaak van verdere professionalisering en kennisontwikkeling evident is. Ook pleiten wij ervoor om de middelen in te zetten voor een verdere versterking van de rol van scholen als kennisinstelling. Daarbij vatten onze scholen kennis breed op. Dat wil zeggen: ook andere vormen van kennis dan de objectiverende *evidence based* benadering verdienen publieke waardering en aandacht in het beleid. Het past in het herstel van vertrouwen in de professionals om juist hen de ruimte te geven voor onderwijsinnovatie. Het ministerie kan deze ontwikkeling stimuleren.

Verleng de periode van het NPO

Als laatste punt wijzen wij op de beperkte tijd die ons is gegeven om leerlingen weer de aansluiting te laten vinden bij hun medeleerlingen en de samenleving. Willen we aansluiten bij hun behoeften, dan moeten we ons realiseren dat we veel tijd en aandacht aan ze moeten schenken om ze weer op weg te helpen. Dat vraagt veel menskracht, die niet voorhanden is. We hebben nu al tekorten in het onderwijs, extra mensen voor de klas zijn niet morgen gevonden. Zeker niet als we een beperkte contractperiode kunnen aanbieden. Dat vergroot de aantrekkelijkheid niet om de overstap naar het onderwijs te maken. Kortom: breid de periode van ruim twee jaar minimaal uit naar vier jaar.

Tot slot

Wij zetten alles op alles om de leerlingen in het funderend onderwijs een goede toekomst te bieden. Het Nationaal Programma Onderwijs kan ons daarbij helpen, mits u ons het vertrouwen geeft.

Hartelijke groet,

Jan Jacob van Dijk (Christelijke Onderwijs Groep)

Truus Vaes (IRIS CVO Groep)

Arnoud Wever (PCPO Midden-Brabant)

Béjanne Hobert (Primenius)

René Tromp (LEV-WN)

Eveline Driest (Sophia Scholen)

Gea Koops (Stichting Penta)

Ilse van Eekelen (Scholengroep Over- en Midden-Betuwe)